

2. ЗУ «Про державну підтримку сільського господарства». Поточна редакція від 15.08.2018 р. // ВВР, 2004, № 49, ст. 527.
3. Ст. 14 Визначення понять, підпункт 14.1.45 ПК України.
4. Постанова КМ України від 19 квітня 1999 р. № 632.
5. Наказ МФ України «Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 13»Фінансові інструменти» від 19.12.2001 р.
6. Постанова правління Національного банку України від 02.08.2004 № 361.
7. Яворська О.С. Правове регулювання обігу цінних паперів: навчальний посібник. – Львів, 2015. – С. 240.
8. О. Солодкий Товарні деривативи: теорія і практика // НУБПУ «Науковий погляд». – № 7(26) липень 2014 року. – С. 20.
9. Базилевич В.Д. Цінні папери. Підручник. – Київ, 2011. – С. 726.
10. Яворська В.О. Тенденції біржової торгівлі фінансовими інструментами // Випуск 16. 2018.
11. Князь С.В., Лучко Г.Й. Сучасний стан та проблеми функціонування ринку деривативів в Україні // Актуальні проблеми економіки. 2015. № 6(168).
12. Здренник В.С., Ярошук О.В. Бухгалтерський облік і контроль операцій з похідними фінансовими інструментами: організація та методика: монографія // Тернопіль: Крок, 2011. – 7 с.
13. Макаренко І.О. Стійкий розвиток ринку похідних фінансових інструментів України. / Автореф. дисертації на здоб. к.е.н. – Суми, 2011. – С. 14.

Іщук А.О.

студент,

Київський університет права

Національної академії наук України

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ АРБИТРАЖНОГО КЕРУЮЧОГО У СПРАВАХ ПРО НЕПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ

Однією з основ незалежності кожної держави є успішна та здорова економіка, яка формує благополуччя громадян країни. Важливим елементом розвитку економіки є розвиток процедури банкрутства, тому що механізми процедури банкрутства роблять вітчизняний ринок конкурентоздатним у глобальній боротьбі за фінансові ресурси, а права кредиторів (інвесторів) захищеними.

Реформу системи банкрутства визначено в Україні серед пріоритетних, зокрема, Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020» та Планом законодавчого забезпечення реформ в Україні.

Абсолютною новелою для України є запровадження інституту банкрутства фізичних осіб. Прийнятий Верховною Радою Кодекс України з процедур банкрутства (далі – КУЗПБ) вперше за всю історію незалежності України дає можливість стати незалежним від боргів громадянам – фізичним особам шляхом реструктуризації їх боргів, а в разі неможливості у майбутньому погасити борги – їх списання [4, с. 175].

У Книзі четвертій КУЗПБ не розмежовано процедуру відновлення платоспроможності фізичних осіб і фізичних осіб-підприємців. Натомість передбачено дві процедури для інституту банкрутства фізичних осіб: процедура реструктуризації; процедура погашення боргів боржника разом із визнанням банкрутом (ч. 2 ст. 6 КУЗПБ).

Для фізичної особи банкрутство є добровільною процедурою, тому із заявою про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність до суду може звернутися лише сам боржник. Положеннями КУЗПБ (ст. 115) визначено основні умови, за яких боржник може звернутись із заявою про власне банкрутство [2].

У разі відкриття провадження господарський суд призначає керуючого реструктуризацією боргу боржника з числа арбітражних керуючих.

Відповідно до ст. 114 КУЗПБ, арбітражний керуючий у справі про неплатоспроможність фізичної особи користується всіма правами арбітражного керуючого відповідно до законодавства (ст. 12 КУЗПБ), у тому числі має право: 1) запитувати та отримувати документи або їх копії від юридичних осіб, органів державної влади, органів місцевого самоврядування та від фізичних осіб за їхньою згодою щодо майна боржника – фізичної особи, у тому числі які містять конфіденційну інформацію та/або банківську таємницю; 2) отримувати інформацію з державних реєстрів, у тому числі з бюро кредитних історій, у порядку, передбаченому законодавством; 3) здійснювати огляд майна боржника; 4) отримувати інформацію про рух коштів на рахунках боржника відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність».

Арбітражний керуючий у справі про неплатоспроможність фізичної особи зобов'язаний: 1) організувати виявлення та складання опису майна боржника (проведення інвентаризації), визначити його вартість; 2) брати участь у розробленні плану реструктуризації боргів боржника,

забезпечити його розгляд зборами кредиторів та подання на затвердження до господарського суду; 3) відкрити спеціальний рахунок для розрахунків з кредиторами; 4) погашати вимоги кредиторів згідно з черговістю у процедурі погашення боргів боржника, а якщо планом реструктуризації передбачено продаж майна боржника – відповідно до плану реструктуризації за рахунок коштів, отриманих від продажу такого майна; 5) якщо планом реструктуризації передбачено продаж майна боржника, звітувати перед господарським судом та зборами кредиторів про результати продажу майна боржника протягом трьох робочих днів з дати такого продажу; 6) виконувати функції з управління та розпорядження майном боржника; 7) здійснювати інші повноваження відповідно до законодавства.

У разі відсторонення арбітражного керуючого від виконання повноважень установи банків, в яких відкрито спеціальний рахунок для розрахунків з кредиторами, зобов'язані переказати кошти з такого рахунку на рахунок нового арбітражного керуючого, призначеного господарським судом для виконання повноважень керуючого реструктуризацією або керуючого реалізацією майна боржника.

Банк переказує кошти на спеціальний рахунок для розрахунків з кредиторами, відкритий новим арбітражним керуючим на підставі платіжної вимоги такого арбітражного керуючого.

Кредитори мають право за рахунок власних коштів встановити арбітражному керуючому додаткову винагороду.

Для забезпечення виконання повноважень керуючого реструктуризацією та/або керуючого реалізацією майна боржника арбітражний керуючий може залучати на договірних засадах інших осіб та спеціалізовані організації з оплатою їхньої діяльності за рахунок боржника, а за відсутності коштів у боржника – на підставі рішення зборів кредиторів за рахунок кредиторів. Дозвіл на залучення таких осіб надає господарський суд на підставі мотивованої заяви арбітражного керуючого про необхідність їх участі у справі, в якій зазначається розмір оплати їх послуг [1].

Останній етап банкрутства – це перехід до процедури погашення боржником боргів. У цій процедурі призначається керуючий реалізацією майна боржника, який проводить інвентаризацію майна боржника та складає ліквідаційну масу. Керуючий реалізацією призначається господарським судом з числа арбітражних керуючих.

Процедура банкрутства фізичних осіб виконує функцію на кшталт рятувального круга, основною метою якої є допомогти боржнику розрахуватися з вимогами кредиторів і відновити платоспроможність. При цьому вона має тенденцію до посилення соціально-реабілітаційної функції інституту банкрутства фізичних осіб, яка полягає у списанні непосильних боргів, запровадженні заходів проти недобросовісних боржників [3].

Це питання насправді дуже важливе, а процедура банкрутства фізичної особи – необхідна для нашого суспільства.

Разом з тим, проаналізувавши основні новели в галузі банкрутства громадян – фізичних осіб, нами виявлені окремі проблеми, які можуть завадити розкриттю у повній мірі новелі українського законодавства, зокрема, наступне.

Вимога КУзПБ про авансування боржником на депозитний рахунок суду винагороди керуючому реструктуризацією за три місяці виконання повноважень начебто звучить гарно, але не відповідає реальній дійсності сьогодення. Арбітражні керуючі розуміють, що процедура реструктуризації або продажу майна буде тривати більше ніж три місяці, але відповіді, чи будуть після збігу цього терміну кошти у боржника на здійснення оплати послуг арбітражного керуючого, немає. Слід враховувати, що вартість процедури банкрутства залежить від багатьох факторів. У разі наявності майна (нерухомості тощо), в разі наявності угод, які потрібно спростовувати, складність процедури стає вищою і тягне за собою додаткові витрати. Таким чином, КУзПБ не дає гарантій арбітражним керуючим на отримання оплати за їх послуги та відшкодування витрат. Це може призвести до того, що арбітражні керуючі будуть відмовлятися від супроводу справ.

Список використаних джерел:

1. Кодекс України з процедур банкрутства від 18 жовтня 2018 р. № 2597-VIII. *Офіційний вісник України*. 2019. № 34. Ст. 1197 (редакція від 01.02.2020 р.).
2. Григоренко Ю. Банкрутство фізичних осіб: кому і для чого воно потрібно URL: <https://unba.org.ua/publications/4319-bankrutstvo-fizichnih-osib-komu-i-dlyachogo-vono-potribno.html>.
3. Забарна Ю. Кодекс України з процедур банкрутства – відновлення платоспроможності не тільки для бізнесу: чого чекати та перші кроки. URL: http://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA013108

4. Лукашук М. Правове регулювання банкрутства фізичних осіб на підставі Кодексу України з процедур банкрутства / М. Лукашук. *Застосування норм Кодексу України з процедур банкрутства. Збірка наукових статей*. С. 174-181. К.: Алерта, 2019. 216 с.